

Čtvrtek 9. května 2019

Stav České hmyzí populace

Poslankyně Pavla Golasowská: Děkuji za slovo. Vážený pane ministře, nedávno jste si posteskl, že z české krajiny mizí motýli a další hmyz, že společenství hmyzu nalezneme už jen na Šumavě a v dalších horách. Seriózní studie o stavu hmyzu v české přírodě dosud chybí. Podobná studie v Německu prokázala, že od roku 1989 dramaticky ubylo hmyzu, až čtvrtina hmyzí populace, a současně vyhynulo 39 % druhů. Tato informace v německém Bavorsku spustila vlnu demonstrací a zájmu lidí o zachování hmyzu v krajině. Kampaň byla známá především jako kampaň Zachraňme včely. Jeden z čtvrt milionu německých občanů podepsalo petici požadující zákon na ochranu hmyzu, který by stanovil nově povinnosti zemědělským podnikům uvést do klidu minimálně 10 % půdy a omezení používání chemických prostředků. Plán na ochranu hmyzu předpokládá investici přibližně 100 milionů eur každý rok a okolo dalších 25 milionů eur na výzkum. Tento projekt zahrnuje také omezení stavby dálnic, zvýšení emisních, světelných limitů a výraznou úpravu pravidel pro používání pesticidů. Dále vyšly najevo silně karcinogenní účinky herbicidu glyfosátu, řada zemí výrobu a používání tohoto herbicidu zakázala, ale u nás se glyfosát používá dál.

Pane ministře, zadáte podobnou seriózní studii ke zmapování stavu české hmyzí populace a předložíte ve vládě podobný zákon na ochranu hmyzu, který by povinně nařídil uvést část půdy do klidu a omezil používání herbicidů a pesticidů? Pokud tak nehodláte učinit, proč a z jakých důvodů? Děkuji.

Místopředseda PSP Tomáš Hanzel: Děkuji. Poprosím pana ministra, aby odpověděl na tuto interpelaci.

Ministr životního prostředí ČR Richard Brabec: Děkuji za slovo, děkuji za ten dotaz paní kolegyni. My v této chvíli takovouhle studii nemáme v rámci České republiky komplexně, ale máme celou řadu informací o jednotlivých druzích, která napovídá tomu, že pokud by tato studie vznikla, a samozřejmě to znamená poměrně velkou náročnost časovou, abychom ji zpracovali, tak si troufám říct, že by došla k velmi podobným závěrům, jako došla ta studie v Německu. Ono to není jenom Německo, podobná situace je ve Francii, podobná situace je v řadě dalších zemí Evropy. To znamená, my samozřejmě máme v rámci České republiky řadu konkrétních informací od Agentury ochrany přírody a krajiny, já se k nim za chvíli dostanu.

Ten pokles početnosti hmyzu navíc není rovnoměrný, ale týká se zejména citlivých a často specializovaných druhů, naopak počty jiných zemědělských škůdců mohou naopak stoupat. My jsme tedy před několika desítkami let nebo před hodinou mluvili o kůrovci. A tady se domnívám, že zrovna tohoto podkorního hmyzu máme teď tolik, že bychom se ho rádi zbavili. Ale kde naopak ten hmyz skutečně ubývá, to, co je pochopitelné pro všechny a porovnatelné pro všechny, je to, co jsem i já uváděl teď, když jsem při vysazování housenek hnědáka osikového na to byl tázán a říkal jsem, že pro normální občany, kteří nejsou specialisté na hmyz, tak jsou viditelné dvě kategorie, respektive dva parametry: za prvé to, že z našich luk samozřejmě mizí motýli jako takoví, pro laika nejviditelnější markant, a pro řidiče to, že máme daleko čistší sklo od auta, když jedeme v létě, ve srovnání se situací, která tady byla před několika lety.

To jsou takové úplně jednoduché, řekněme, markanty nebo porovnání toho, že i v naší přírodě se dramaticky počet druhů - my to můžeme třeba uvést na počtu motýlů, denních motýlů, kteří vyhynuli více než z 11 % za posledních několik málo desítek let. To znamená, že 161 druhů denních motýlů jich vyhynulo 18 a dalším 16 druhům, tedy zhruba 10 %, se zmenšily areály rozšíření, to znamená, jsou ohroženy. A tohle je samozřejmě něco, co nás velmi trápí.

Příčiny toho stavu jsou, myslím, dneska známé v celé Evropě. Především je to dědictví změn využívání krajiny od druhé poloviny 20. století, tedy rozsáhlé dopady kolektivizace, odstraňování mezí, remízků, odvodňování pozemků a ničení mokřadů a samozřejmě intenzivní zemědělství. To je, myslím, něco, co není žádná novinka. Ale není to, paní kolegyně, vaším prostřednictvím, pane předsedající, jenom o zákoně na ochranu hmyzu. Je to o konkrétních opatřeních na ochranu biodiverzity, a to jak zachování stavu přírodně cenných území, tak i krajiny jako celku.

Ministerstvo životního prostředí má řadu programů a také je realizuje, programů, které podporují zlepšování stavu funkcí krajiny, revitalizační opatření. Těch opatření děláme skutečně tisíce ročně, ať už z Programu péče o krajinu z národního rozpočtu, tak samozřejmě i z operačního programu Životní prostředí. Pro ty nejvíce ohrožené druhy potom přijímá ministerstvo záchranné programy zahrnující opatření, která jsou nezbytná pro stabilizaci populací. To je třeba už zmíněný program pro hnědáka osikového. A další podobné programy jsou připravovány, ale samozřejmě nejenom pro hmyz, ale i pro ptáky.

Co je ale naprosto zásadní, je, že jsme iniciovali řadu opatření v rámci společné zemědělské politiky, už té minulé společné zemědělské politiky, například agroenvironmentálně-klimatická opatření na podporu biopásů včetně varianty s živými rostlinami pro hmyz, opatření na podporu modrásků, chřástala polního, čejky, specifické péče

o podmáčené louky či druhově bohaté pastviny, a že samozřejmě dneska intenzivně spolupracujeme a prosazujeme naše požadavky v rámci nové společné zemědělské politiky Evropské unie na další programové období 2021 až 2027. Protože to je právě ta hlavní oblast (upozornění na čas), kam se musíme zaměřit. Žádný speciální zákon vám v tom úplně nepomůže, musíme dělat konkrétní opatření. Děkuji.

Místopředseda PSP Tomáš Hanzel: Děkuji. Je zájem o doplňující otázku? (Ano.) Než paní poslankyně dojde k mikrofonu, tak přečtu omluvu. Pan poslanec Martin Jiránek se omlouvá dnes mezi 16.32 až 18 hodin z důvodu jednání. Prosím, máte slovo.

Poslankyně Pavla Golasowská: Já bych se, pane ministře, ještě chtěla zeptat na to, na co jsem se tázala, to znamená omezení toho glyfosátu, u něhož se prokázaly ty karcinogenní účinky. Jak to máme u nás nastaveno, zda se ho chystáme tedy také omezit. A ještě jsem se jenom chtěla zeptat, to znamená, že žádnou velkou studii tedy nechystáte, tím, že jste odpověděl, že máme nějaké dílčí, takže se nechystáte na nějakou komplexní? Děkuji.

Místopředseda PSP Tomáš Hanzel: Prosím.

Ministr životního prostředí ČR Richard Brabec: Tak začnu s glyfosátem, to je tedy hájemství Ministerstva zemědělství, protože to je vlastně i gesce, nicméně to není z mé strany alibismus, to je konstatování. Za prvé my tady máme akční plán na omezení pesticidů. Glyfosát je jedním z organofosfátů, poměrně významně dneska diskutovaný i na úrovni Evropské unie, protože se různí názory odborníků, do jaké míry je glyfosát nebezpečný nebo není nebezpečný, spíš zdravý nebezpečný. Ale o tom, že obecně organofosfáty nebo pesticidy nebo insekticidy samozřejmě jsou škodlivé pro hmyz, o tom, já myslím, ta debata není. Tam určitě samozřejmě to má negativní dopad na populaci hmyzu. Podle mých informací tak za prvé jsou připravena další opatření, a už se realizují, na snížení spotřeby pesticidů nebo insekticidů, které dneska plánuje a už realizuje Ministerstvo zemědělství. Určitě se k tomu vyjadřujeme a nadále budeme vyjadřovat jako Ministerstvo životního prostředí směrem k Ministerstvu zemědělství a je to určitě v našem zájmu.

Pokud se týká konkrétní studie komplexní, tak zatím nevím, že by byla připravována, v tuto chvíli by to byla záležitost Agentury na ochranu přírody i krajiny. Ale jak říkám, my máme dost informací o jednotlivých druzích hmyzu, které nám napovídají, že naše situace rozhodně nebude lepší než situace v Německu. Takže my bychom se téměř na sto procent dostali k velmi podobným informacím, protože ji máme z řady speciálních druhů, viz motýlů. Takže jsme schopni vlastně říct, že z těch dílčích informací, které máme, bychom se dostali ke stejnému komplexnímu závěru. A myslím si, že důležité je spíš to, co s tím budeme dělat, než že zkonstatujeme, že nám chćípla koza, s odpuštěním, podobně jako v Německu.